

RENEŠANČNÍ MADRIGAL

TRECENTO

dolce stil' nuovo

osobnosti:

Francesco Petrarca (1304–1374)

Francesco Landini (1335–1397)

hudební formy:

madrigal

caccia

ballata

CINQUECENTO

madrigal:

nová fáze po 1530

faktura:

5 sólových hlasů

texty:

Petrarca

Torquato Tasso

Giambattista Guarini: *Il pastor fido*

Ottavio Rinuccini

Giambattista Marino

tematika:

milostná

pastorální

fáze vývoje madrigalu:

1. „renesanční“ (1550–1590) – racionalismus, objektivita
2. „manýristický“ (od 90. let) – nový přístup k textu: emocionalita, subjektivita + chromatika
3. „raně barokní“ (první polovina 17. století) – sólový madrigal

MANÝRISTICKÁ LITERATURA

znaky:

subjektivita

emocionalita

hyperboličnost

erotika

pastorela

epigonství

epigonství:

antičtí autoři
Petrarca

antika:

Ovidius:

Donec eris felix, multos numenarabis amicos,
tempora si fuerint nubila, solus eris.

???

Tempore felici, multi numerantur amici.
Si tempora perit, nullus amicus erit.

Petrarca:

contrarii opposti (amore – morte)
manýrovité metafory

Giambattista Marino (1569–1625)**základní pojmy:**

meraviglia (úžas, údiv)
stupore (ohromení)
„E del poeta il fin meraviglia.“

nejzrosáhlejší dílo:

epos *Adónis (L'Adone)*, 1623)

RENESSANCE – MUSICA RESERVATA**hudební formy:**

motet
madrigal
chanson

charakteristické rysy:

racionalismus, objektivita – rétorické figury
imitazione della natura

MANÝRISMUS – AFEKTOVÁ TEORIE**hudební formy:**

recitativ (recitar cantando)
madrigal

charakteristické rysy:

emocionalita, subjektivita (imitazione fantastica)
chromatika, enharmonika

Giulio Caccini:

„[...] il fine del musico, cioè dilettere e muovere l'affetto dell'anima“ (Le nuove musiche, 1602)
(cílem hudebníka má být kromě vyvolání potěšení též pohnutí afektů duše)

vokální hudba:

imitazione delle parole
extrémní závislost na textu – na emocích obsažených v textu

MONTEVERDI: 4. kniha madrigalů (1602)

poezie:

Tasso, Guarini, Rinuccini aj.

emocionalita:

klíčová slova
důsledek: rozbití verše a melodického proudu na samostatné úseky

klíčová slova:

amore – morte (láska – smrt)
dolore (bolest)
furor, furire (zuřivost, zuřit)
sospirare (vzdychat)
lagrima (slza)
pianto, piangere (pláč, plakat)
occhi (oči)

MONTEVERDI: 5. kniha madrigalů (1605)

prima prattica:

první kompoziční praxe
„Oratorio serva harmoniae.“

seconda prattica:

druhá kompoziční praxe
„Oratorio domina harmoniae.“
skladatelé:

Carlo Gesualdo da Venosa
Emilio de' Cavalieri
Luca Marenzio
Luzzasco Luzzaschi
Jacopo Peri
Giulio Caccini
aj.

Ohimè, se tanto amate (4. kniha)

text: Giambattista Guarini

Ohimè, se tanto amate
Di sentir dir **Ohimè**

Deh, perché fate
Chi dice **Ohimè morire?**
S'io **moro**, un sol potrete
Languido e **doloroso Ohimè** sentire;
Ma se, **cor mio**, volete
Che vita abbia da voi,
E voi da me, avrete
Mille e mille dolci **Ohimè**.

Sí, ch'io vorrei morire (4. kniha)

text: Maurizio Moro

metaforika:

„morire“ = symbol milostného aktu:

exclamatio:

figura exclamatio – výkřik, zvolání
pro vyjádření velkých emocí

chromatika:

střídání sestupné a vzestupné chromatiky

sestupná chromatika:

morire

Che di dolcezz'in questo sen m'estingua!

Deh, stringetemi fin ch'io venga meno!

vzestupná chromatika:

La bella bocca del mio amato *core*

Ahi, cara e dolce lingua / Datemi tant'*umore*

Ahi bocca, ahi baci, ahi lingua

Sí, ch'io vorrei morire

Ora ch'io bacio, Amore, [ora – nepřipravená disonance]

La bella bocca del mio amato *core*.

Ahi, **cara e dolce lingua**, [anabasis zhuštěná do chromatiky]

Datemi tant'*umore*

Che di dolcezz'in questo sen m'estingua! [katabasis]

Ahi, vita mia, a **questo bianco seno**, [ahi – exclamatio]

Deh, stringetemi fin ch'io venga meno! [katabasis – chromatika X anabasis]

Ahi bocca, ahi baci, ahi lingua, [vzestupná chromatika]

Torn'a dire:

“**Sí, ch'io vorrei morire.**”